

Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/319/97>. [in Ukrainian].

5. Korupcija – najbil'sha zagroza nacional'nij bezpeci Ukraini (opituvannja). [Corruption is the biggest threat to Ukraine's national security (poll)]. Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/27400902.html> [in Ukrainian].

6. Pro osnovi nacional'noї bezpeki Ukraїni : Zakon Ukraїni №964-IV. (2003, June 19). [On the Fundamentals of National Security of Ukraine: Law of Ukraine № 964-IV]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/964-15> [in Ukrainian].

7. Shatrava, S.O. (2017). Administrativno-pravovi zasadi zapobigannja korupcii v organah Nacional'noї policii Ukraїni. [Administrative and legal principles of preventing corruption in the bodies of the National Police of Ukraine]. Doctor's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

8. Pro zapobigannja korupcii: Zakon Ukraїni №1700-VII. (2014, October 14). [On prevention of corruption: Law of Ukraine № 1700-VII]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>. [in Ukrainian].

9. Shatrava, S. O. (2016). Misce ta osoblivosti funkcionuvannja organiv Nacional'noї policii Ukraїni v sistemi sub'ektiv protidii korupcii. [The place and features of the functioning of the National Police of Ukraine in the system of anti-corruption entities]. *Visegrad Journal on Human Rights*, № 4/1, 222-226. [in Ukrainian].

10. Klemenchich, G., & Stusek, Ja., & Gajka I. Specializovani institucii z borot'bi proti korupcii: ogljad modelej. [Specialized institutions for combating corruption: a review of models]. Retrieved from: <https://www.oecd.org/corruption/acn/39972270.pdf>. [in Ukrainian].

11. Gvozdec'kij, V.D. (2014). Administrativno-pravovi ta organizacijni zasadi zapobigannja i protidii korupcii v Ukraini. [Administrative and legal and organizational principles of preventing and combating corruption in Ukraine]. Doctor's thesis. Kiyv [in Ukrainian].

12. Bezdol'nij, M. Ju. (2009). Administrativno-pravovi zasadi dijalnosti organiv vnutrishnih sprav shhodo protidii korupcii. [Administrative and legal principles of activity of internal affairs bodies on counteraction to corruption]. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

13. Rostovs'ka, K.V. (2019). Administrativno-pravovi osnovi derzhavnoj antikorpucijnoi politiki v Ukraini. [Administrative and legal bases of the state anti-corruption policy in Ukraine]. Doctor's thesis. Dnipro [in Ukrainian].

14. Rostovs'ka, K.V. (2018). Subekti derzhavnoї antikorpucijnoi politiki: ponjattja ta pidhodi do klasifikacii. [Subjects of state anti-corruption policy: concepts and approaches to classification]. *Pravo i suspil'stvo*, 6, 165–169. [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennja Polozhennja pro aparat Nacional'nogo agentstva z pitan' zapobigannja korupcii ta polozhen' pro samostijni strukturni pidrozdili aparatu Nacional'nogo agentstva z pitan' zapobigannja korupcii : rishennja NA zapobigannja korupcii 19.05.2016 №1. (2016). [On approval of the Regulations on the staff of the National Agency for Prevention of Corruption and regulations on independent structural units of the staff of the National Agency for Prevention of Corruption: decision of the NA to prevent corruption 19.05.2016 № 1]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0001884-16> [in Ukrainian].

16. Pitannja zapobigannja ta vijavlennja korupcii : Postanova Kabinetu Ministriv Ukraїni vid 04.09.2013 №706. (2013). [Issues of prevention and detection of corruption: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 04.09.2013 № 706]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/706-2013-%D0%BF> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 21.10.2019

УДК 343.296

Крамар Руслана,

кандидат юридичних наук, доцент,

декан юридичного факультету

Львівського університету бізнесу та права

<https://orcid.org/0000-0001-5086-9845>

ПОВЕРНЕННЯ АКТИВІВ, ОДЕРЖАНИХ КОРУПЦІЙНИМ ШЛЯХОМ ЯК СКЛАДОВА ПРИТЯГНЕННЯ ОСОБИ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У статті проаналізовані нормативно-правові та інституційні аспекти повернення активів, одержаних корупційним шляхом як складова притягнення особи до кримінальної відповідальності. У висновках зазначено, що сучасна система притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних та інших злочинів обов'язково має включати комплексну діяльність з повернення активів, одержаних злочинним шляхом. Така діяльність змістовно охоплює наступні операції: виявлення, розшук, арешт, управління і спеціальна конфіскація таких активів, а її суб'єктами є слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд і посадові особи АРМА. Аналіз правозастосовної практики у цій сфері дає змогу констатувати наявність низки проблемних питань, які вимагають ретельного наукового дослідження і практичного вирішення. Однак врегулювання

діяльності АРМА є лише перший кроком у створенні моделі менеджменту арештованими активами. Уявляється, що ключовою метою появи нових державницьких функцій є пошук компромісу між балансом конституційних прав власника арештованого активу та публічним інтересом держави, шляхом провадження процедур управління арештованими активами, зокрема, з метою збереження їх економічної вартості. Важливим є здійснення якісної законопроектної та нормопроектної діяльності для підсилення адміністративно-правового потенціалу АРМА в майбутньому.

Ключові слова: корупція, активи, одержані від корупційних та інших злочинів, інституційне забезпечення, кримінальна відповідальність.

Kranar R. RETURN OF ASSETS OBTAINED BY CORRUPTION AS A COMPONENT OF PERSONAL CRIMINAL LIABILITY

The article analyzes the legal and institutional aspects of the return of assets obtained through corruption as part of bringing a person to justice. The conclusions state that the modern system of bringing a person to criminal responsibility for committing corruption and other crimes must include comprehensive activities to recover assets obtained by criminal means. Such activities include the following operations: detection, search, arrest, management and special confiscation of such assets, and its subjects are the investigator, prosecutor, investigating judge, court and ARMA officials. The analysis of law enforcement practice in this area makes it possible to state the existence of a number of problematic issues that require careful research and practical solutions. However, the settlement of ARMA's activities is only the first step in creating a model for managing seized assets. It seems that the key purpose of the emergence of new state functions is to find a compromise between the balance of constitutional rights of the owner of the seized asset and the public interest of the state, through procedures for managing seized assets, in particular to preserve their economic value. It is important to implement high-quality legislative and normative-draft activities to strengthen the administrative and legal potential of ARMA in the future.

Keywords: corruption, assets obtained from corruption and other crimes, institutional support, criminal liability.

Постановка проблеми. За сучасних умов розвитку Української держави, переосмислення завдань політичних інститутів, органів державної влади, вітчизняної науки (загалом і юридичної, зокрема) та переоцінки розуміння природи права і прав людини, назріла необхідність нового виваженого підходу до розуміння сутності корупції. Невід'ємним напрямом боротьби з корупцією став процес створення відповідних інституційно-правових механізмів виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних злочинів.

Недосконалість кримінального і кримінального процесуального законодавства України, відсутність дієвих механізмів повернення активів, одержаних злочинним корупційним шляхом (далі – повернення активів), перевантаженість органів досудового розслідування, прокуратури та суду кримінальними провадженнями, використання суб'єктами такої злочинної діяльності складних, у тому числі й міжнародних, механізмів приховування злочинних активів, а також відсутність у суб'єктів, уповноважених на ведення кримінального процесу спеціальних знань у цій сфері, призводили до того, що повернення таких активів довгий час залишалось другорядним питанням у кримінальному судочинстві.

Така ситуація почала змінюватися з просуванням антикорупційної реформи в Україні у 2015 – 2018 рр. Зокрема, під час останньої правові основи повернення активів зазнали суттєвих трансформацій шляхом оновлення положень Кримінального кодексу України (далі – КК), прийняттям Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) та окремих спеціалізованих законів і підзаконних актів, які сформуливали філософію такої діяльності та запровадили процесуальні механізми її здійснення в Україні.

З огляду на зазначене необхідно проводити комплексне дослідження проблематики виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, що відповідає національним інтересам України та є неодмінним елементом її безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти проблематики інституційного забезпечення функціонування механізмів виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів досліджували вчені Г. Буяджи, О. Бусол, Л. Гарбовський, М. Ліхачов, О. Резнікова, Г. Терещук та інші.

Мета статті – проаналізувати проблеми нормативно-правового та інституційного забезпечення функціонування механізму повернення активів, одержаних корупційним шляхом як складова притягнення особи до кримінальної відповідальності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Складовою притягнення особи до кримінальної відповідальності є повернення активів, одержаних злочинним шляхом. Адже лише за такої умови під час досудового розслідування та судового провадження певних кримінальних правопорушень забезпечується реальне виконання завдань КК (ст. 1) і кримінального провадження (ст. 2 КПК). Так, з одного боку, повернення активів покликано мінімізувати негативні наслідки злочину, зокрема шляхом звернення незаконно здобутих активів у дохід держави, а з іншого, – здійснити превентивний вплив, адже за умов її успіху кінцева мета злочину – швидке незаконне збагачення – залишається недосяжною. Це важлива складова діяльності держави у сфері протидії злочинності. Однак, не дивлячись на безумовну соціальну значущість діяльності, спрямованої на

повернення активів, остання в Україні почала набувати широкого розповсюдження лише з 2015 року, що, порівняно з практикою країн Європейського Союзу, не можна назвати позитивним досвідом [1].

Категорія «повернення активів, одержаних унаслідок вчинення злочину» відносно нова для України і вже традиційна для міжнародного співтовариства. Зокрема, цей термін набув розповсюдження в ЄС після прийняття Рішення Ради Європейського Союзу від 06.12.2007 р. № 2007/845/ІНА (далі – Рішення РЄС), яким було закладено загальний підхід до розуміння цієї категорії і порядку його здійснення. Так, відповідно до Рішення РЄС під поверненням активів, одержаних злочинним шляхом, варто розуміти розшук та виявлення доходів, одержаних злочинним шляхом, та іншого майна, пов'язаного з кримінальними правопорушеннями, яке може стати об'єктом арешту або конфіскації за судовим рішенням під час кримінального, або, якщо це можливо за законодавством країни-члена ЄС, цивільного провадження [2]. Разом із цим, законодавство України взагалі не оперує такою категорією, а використовує такі поняття, як: виявлення активів, одержаних внаслідок вчинення корупційних та інших злочинів; їх розшук та управління ними.

Згідно з Законом України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10.11.2015 р. виявлення активів – це діяльність із встановлення факту існування активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, а їх розшук – діяльність із визначення місцезнаходження таких активів. Під управлінням активами розуміється діяльність із володіння, користування та/або розпорядження ними, тобто забезпечення збереження активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, та їх економічної вартості або реалізація таких активів чи передача їх в управління, а також реалізація активів, конфіскованих у кримінальному провадженні [3]. Дослідники О. Резнікова та Дж. Липало зазначають, що «більш привабливою вбачається термінологічна конструкція, використана у Рішенні РЄС, адже уявляється, що поняття повернення активів є родовим і охоплює виявлення активів, їх розшук, а в деяких випадках, – й управління ними» [4, с. 208].

Отже, притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних та інших злочинів має включати й комплексну діяльність, спрямовану на повернення активів, яка має власну мету, об'єкт, суб'єктів здійснення, а також етапи реалізації. Так, метою повернення активів виступає мінімізація негативних наслідків злочину шляхом звернення здобутих активів у дохід держави, а також превентивний вплив. Об'єктом такої діяльності є активи, одержані злочинним шляхом, а саме: кошти, майно, майнові та інші права, на які може бути накладено або накладено арешт у кримінальному провадженні або які конфісковані за рішенням суду у кримінальному провадженні (ст. 1 Закону 722) [3]. Такі активи повинні відповідати вимогам абзацу 7 ч. 6 ст. 100 КПК [5]. Щодо її етапів, то повернення активів, з моменту початку до досягнення кінцевої мети цієї діяльності, може змістовно охоплювати такі операції: виявлення, розшук, арешт, управління і спеціальна конфіскація активів [6, с. 26].

Стосовно суб'єктів повернення активів зауважимо, що їх коло у 2015 р. дещо розширилося. Так, згідно зі ст. 170 КПК України обов'язок вжити необхідні заходи з метою виявлення та розшуку майна, на яке може бути накладено арешт, у кримінальному провадженні покладається на слідчого, прокурора. Згідно зі ст. 92 КПК на слідчого, прокурора покладено обов'язок доказування обставин, передбачених ст. 91 КПК, у тому числі тих, які підтверджують, що гроші, цінності й інше майно, що підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та (або) є доходами від такого майна [5]. Цей обов'язок реалізується шляхом витребування інформації у Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – АРМА), інших державних органів та органів місцевого самоврядування, фізичних і юридичних осіб. Водночас, оскільки повернення активів охоплює не лише виявлення та розшук таких активів, а й їх арешт, управління та спеціальну конфіскацію, то до суб'єктів її здійснення варто відносити й слідчого суддю та суд. Разом із тим, у ч. 6 і 7 ст. 100 КПК передбачена можливість передачі активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, для управління або реалізації АРМА. Отже, суб'єктами повернення активів, одержаних злочинним шляхом, у кримінальному провадженні є слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд і посадові особи АРМА.

Таким чином, законодавець зробив рішучі кроки на шляху процесуального врегулювання діяльності з повернення активів, одержаних злочинним шляхом у кримінальному провадженні. Однак багато питань у цій сфері вимагають уточнення або більш детального правового врегулювання.

Аналіз судової практики дає змогу стверджувати, що сьогодні у практиків деякі питання викликають застосування норм ч. 6 і 7 ст. 100 КПК і Закону 722. Зокрема, абзац 7 ч. 6 ст. 100 КПК вказує, що речові докази вартістю понад 200 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження, передаються за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності – за рішенням слідчого судді, суду АРМА, для здійснення заходів з управління ними з метою забезпечення їх збереження або збереження їхньої економічної вартості, а речові докази, зазначені в абзаці 1 ч. 6 ст. 100 КПК, такої самої вартості – для їх реалізації, з урахуванням особливостей, зазначених законом [5]. Одночасно, у ч. 1 ст. 19 Закону 722 передбачено, що АРМА здійснює управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, у тому числі як захід забезпечення позову – лише щодо позову, пред'явленого в інтересах держави, із встановленням заборони розпоряджатися та/або користуватися такими активами, сума або вартість яких дорівнює або перевищує 200 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня відповідного року.

Таким чином, ч. 1 ст. 19 Закону 722 суперечить положенням абзацу 7 ч. 6 ст. 100 КПК, зокрема у частині

визначення вартості арештованих активів, які можуть бути передані в управління або для реалізації АРМА у кримінальному провадженні. З огляду на ч. 3 ст. 9 КПК, де вказано, при здійсненні кримінального провадження не може застосовуватися закон, який суперечить КПК, норми ч. 1 ст. 19 Закону 722 не повинні застосовуватися під час вирішення питання про передачу арештованого у кримінальному провадженні майна в управління або для реалізації АРМА [4, с. 211].

Також не відповідають положенням ч. 6 і 7 ст. 100 КПК і норми статей 1 і 22 Закону 722, зокрема, в частині співвідношення понять «управління» та «реалізація» арештованого у кримінальному провадженні майна, а також ознак, яким таке майно має відповідати для можливості його реалізації. Так, щодо першого зауважимо, що у КПК управління та реалізація речових доказів (ч. 6 ст. 100 КПК) є самостійними операціями [5]. У ст. 22 Закону 722 управління рухомим та нерухомим майном, цінними паперами, майновими та іншими правами охоплює як передачу таких активів в управління, так і їх реалізацію [3].

Відносно ж другого варто наголосити, що згідно з абзацом 7 ч. 6 ст. 100 КПК виключно речові докази, що не містять слідів кримінального правопорушення, у вигляді предметів, великих партій товарів, зберігання яких через громіздкість або з інших причин неможливо без зайвих труднощів або витрати з забезпечення спеціальних умов зберігання яких співмірні з їх вартістю, а також речові докази у вигляді товарів або продукції, що піддаються швидкому псуванню, вартістю понад 200 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб передаються за письмовою згодою їх власника, а в разі її відсутності – за рішенням слідчого судді, суду АРМА для їх реалізації з урахуванням особливостей, визначених законом. Водночас у ч. 4 і 5 ст. 22 Закону 722 вказано, що, крім іншого, підлягає реалізації і майно, витрати на забезпечення спеціальних умов управління яким співмірні з його вартістю, а також майно, яке швидко втрачає вартість [7].

Отже, спеціальна норма Закону 722 розширює перелік ознак арештованого майна, які роблять можливим його реалізацію АРМА. Це дає змогу констатувати дослідникам невідповідність ст. 22 Закону 722 положенням абз. 7 ч. 6 ст. 100 КПК, а тому у цій частині норма спеціального закону не може застосовуватися при вирішенні питання щодо реалізації такого майна [4, с. 212].

Окрім того правозастосовній практиці склалася неоднозначна ситуація щодо виду клопотання, з яким слідчий за погодженням з прокурором або прокурор звертається до слідчого судді місцевого суду, у межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, або до суду під час судового провадження у порядку ч. 6 і 7 ст. 100 КПК України [5]. Так, аналіз судової практики дає змогу стверджувати, що сторона обвинувачення, як правило, звертається з клопотаннями, в яких ставить питання про: а) арешт майна; б) визначення порядку зберігання речових доказів, шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна; в) передачу в управління майна, на яке накладено арешт у кримінальному провадженні [1]. У більшості випадків слідчий за погодженням з прокурором або прокурор діяли за таким алгоритмом:

а) зверталися до слідчого судді, суду з клопотанням про накладення арешту на майно у порядку, передбаченому ст.ст. 170–175 КПК;

б) отримували ухвалу про задоволення такого клопотання;

в) зверталися до слідчого судді, суду з клопотанням про визначення порядку зберігання речових доказів, шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна або з клопотанням про передачу в управління майна, на яке накладено арешт у кримінальному провадженні [5; 8].

Однак у деяких випадках сторона обвинувачення зверталася з клопотанням про накладення арешту на майно у кримінальному провадженні, в якому просила визначити порядок зберігання речового доказу [9].

В КПК законодавець не конкретизує вимог до клопотання, з яким сторона обвинувачення має звертатися до слідчого судді, суду з метою передачі в управління або для реалізації АРМА арештованого майна. У ч. 7 ст. 100 КПК лише вказано, що а) у випадках, передбачених абзацом 7 ч. 6 цієї статті, слідчий за погодженням із прокурором або прокурор звертається з «відповідним клопотанням» до слідчого судді місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, або до суду під час судового провадження, яке б) розглядається згідно зі статтями 171-173 КПК [5; 10].

Системне тлумачення норм КПК переконує, що вирішення питання про арешт майна у кримінальному провадженні та передача такого майна в управління або для його реалізації АРМА (ч. 6, 7 ст. 100 КПК і статті 170–175 КПК), з одного боку, є взаємопов'язаними і взаємодоповнюючими, а з іншого, – відносно самостійними кримінальними процесуальними операціями. Так, арешт майна у кримінальному провадженні завжди передуює переданню для управління або реалізації АРМА, вказаних у абзаці 7 ч. 6 ст. 100 КПК речових доказів. Разом із тим юридичною підставою передання в управління або для реалізації АРМА арештованого майна, визначеного в абзаці 7 ч. 6 ст. 100 КПК, не завжди є ухвала слідчого судді, суду, адже у випадках, коли власник такого майна надає письмову згоду на ці дії, воно може бути передане АРМА без останньої [5].

З огляду на це, вбачається, що в абзаці 7 ч. 6, 7 ст. 100 КПК може йти мова про самостійний вид клопотання – клопотання про передачу в управління або для реалізації арештованого майна АРМА. У цьому контексті цікавим є рішення Верховного Суду у справі № 760/16341/17. Так, досліджуючи доводи касаційної скарги, ВС серед іншого вказав, що посилання на відсутність у слідчого судді повноважень для розгляду «клопотання про визначення порядку зберігання речових доказів, шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна», суперечить законодавчим приписам. Зокрема, посилаючись на ч. 6 ст. 100 КПК, ВС констатував, що суд апеляційної інстанції, встановивши, що ухвала слідчого судді про визначення порядку зберігання речових доказів, шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна оскарженню не

підлягає та відмовивши у відкритті провадження за апеляційною скаргою, діяв відповідно до вимог кримінального процесуального закону [11]. Це, в аспекті правової позиції Верховного суду, викладеній у постанові від 12 жовтня 2017 р., переконує, що постановляючи однойменну ухвалу за наслідками розгляду клопотання про визначення порядку зберігання речових доказів, шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна, слідчий суддя діяв у межах повноважень, визначених КПК. Фактично такий самий висновок зробив Верховний суд у вказаному вище рішенні. Зокрема, посилаючись на ч. 6 і 7 ст. 100 КПК Верховний суд прямо вказав, що як «клопотання про визначення порядку зберігання речових доказів, шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна», так і «ухвала слідчого судді про визначення порядку зберігання речових доказів, шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна» передбачені нормами чинного КПК, тому перший процесуальний документ правомірно був розглянутий слідчим суддею, а другий, відповідно до ч. 1 ст. 309 КПК, – оскарженню в апеляційному порядку під час досудового розслідування не підлягає [5].

Однак деякі сумніви викликає сама назва цього процесуального документа – клопотання. Зокрема, якщо сторона обвинувачення, отримавши ухвалу слідчого судді, суду про задоволення клопотання про накладення арешту на майно додатково звертається до слідчого судді, суду з клопотанням, передбаченим ч. 7 ст. 100 КПК, вбачається, що таке звернення має відбуватися шляхом подання клопотання про передачу в управління або для реалізації арештованого майна (речових доказів) АРМА [5]. У цьому разі назва як клопотання, так і відповідної ухвали будуть такими, що відповідають їх змісту.

Обов'язок визначити порядок виконання ухвали про арешт майна, у тому числі й шляхом визначення порядку зберігання речових доказів, відповідно до п. 5 ч. 5 ст. 173 КПК покладається на слідчого суддю, суд, які у разі задоволення клопотання про накладення арешту на майно, зобов'язані визначити в своєму рішенні порядок виконання такої ухвали із зазначенням способу інформування заінтересованих осіб. Для цього слідчий суддя, суд визначає конкретні дії, які мають вчинити для виконання ухвали про арешт майна [12, с. 353], вказує на відповідальну за це установу або службову особу [13, с. 418]. Тому практика вирішення питання про передання в управління або для реалізації АРМА речових доказів, визначених у абзаці 7 ч. 6 ст. 100 КПК, під час розгляду клопотання про накладення арешту на таке майно (п. 5 ч. 5 ст. 173 КПК) у кримінальному провадженні також є правомірною [5].

Висновки. Отже, сучасна діюча в Україні система притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних та інших злочинів обов'язково має включати комплексну діяльність з повернення активів, одержаних злочинним шляхом. Така діяльність змістовно охоплює наступні операції: виявлення, розшук, арешт, управління і спеціальна конфіскація таких активів, а її суб'єктами є слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд і посадові особи АРМА. Аналіз правозастосовної практики у цій сфері дає змогу констатувати наявність низки проблемних питань, які вимагають ретельного наукового дослідження і практичного вирішення.

Однак врегулювання діяльності АРМА є лише першим кроком у створенні моделі менеджменту арештованими активами. Уявляється, що ключовою метою появи нових державницьких функцій є пошук компромісу між балансом конституційних прав власника арештованого активу та публічним інтересом держави, шляхом провадження процедур управління арештованими активами, зокрема, з метою збереження їх економічної вартості.

Загалом варто врахувати, що діяльність АРМА фактично перебуває на початковому етапі становлення, тому важливим є здійснення якісної законопроектної та нормопроектної діяльності для підсилення адміністративно-правового потенціалу АРМА в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Публічний звіт Голови Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів про підсумки діяльності відомства у 2018 р. URL: <https://arma.gov.ua/files/general/2019/02/25/20190225105244-44.pdf>
2. Council Decision 2007/845/JHA, 2007, O. J. L 332/103. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007D0845&from=EN>
3. Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10 листопада 2015 року № 772-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016. № 1. Ст. 2.
4. Резнікова О.І., Липало Дж.А. Актуальні проблеми повернення активів, одержаних внаслідок вчинення злочинів, у кримінальному провадженні. *Проблеми законності*. 2018. Вип. 143. С. 202-216.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 16.03.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>
6. Власюк В. Пошук та повернення активів за законодавством України. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2018. № 1. С. 20–29.
7. Звіт про діяльність Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів за 2018 р. URL: <https://arma.gov.ua/files/general/2019/04/15/20190415170302-74.pdf>
8. Буюджи Г. Історія формування та передумови виникнення Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 3. С. 143–147.

9. Ухвала слідчого судді Солом'янського районного суду м. Києва від 29 березня 2018 р., судова справа № 760/7819/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73531629>
10. Ухвала слідчого судді Солом'янського районного суду м. Києва від 18 квітня 2018 р., судова справа № 760/10191/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73564083>
11. Ухвала Верховного Суду від 15 січня 2018 р., судова справа № 760/16341/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71639619>
12. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України / за ред. О. А. Банчука, Р. О. Куйбіди, М. І. Хавронюка. Київ, 2013. 1160 с.
13. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 3-х т. / за ред. О. В. Стовби. Харків, 2013. Т. I. 528 с.

REFERENCES:

1. Publichnyi zvit Holovy Natsionalnoho ahentstva Ukrainy z pytan vyavlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv pro pidsumky diialnosti vidomstva u 2018 r. [Public report of the Head of the National Agency of Ukraine for Detection, Investigation and Management of Assets Obtained from Corruption and Other Crimes on the results of the agency's activities in 2018]. URL: <https://arma.gov.ua/files/general/2019/02/25/20190225105244-44.pdf> [in English].
2. Council Decision 2007/845/JHA, 2007, O. J. L 332/103. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007D0845&from=EN> [in English].
3. Zakon Ukrainy «Pro Natsionalne ahentstvo Ukrainy z pytan vyavlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv» vid 10 lystopada 2015 roku № 772-VIII [Law of Ukraine “On the National Agency of Ukraine for Detection, Investigation and Management of Assets Obtained from Corruption and Other Crimes” of November 10, 2015 № 772-VIII]. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) – Information of the Verkhovna Rada (VVR), 2016, 1, St. 2 [in Ukrainian].
4. Reznikova, O.I. & Lypalo, Dzh.A. (2018). Aktualni problemy povnennia aktyviv, oderzhanymy vnaslidok vchynennia zlochyniv, u kryminalnomu provadzhenni [Current problems of return of assets obtained as a result of crimes in criminal proceedings]. Problemy zakonnosti – Problems of legality, 143, 202-216 [in Ukrainian].
5. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 r. No 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine of 13.04.2012 № 4651-VI.]. Data onovlennia: 16.03.2018. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page> [in Ukrainian].
6. Vlasniuk, V. (2018). Posuk ta povnennia aktyviv za zakonodavstvom Ukrainy [Search and return of assets under the laws of Ukraine]. Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy – Scientific journal of the National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine, 1, 20–29 [in Ukrainian].
7. Zvit pro diialnist Natsionalnoho ahentstva Ukrainy z pytan vyavlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv za 2018 r. [Report on the activities of the National Agency of Ukraine for Detection, Investigation and Management of Assets Obtained from Corruption and Other Crimes in 2018]. Retrieved from <https://arma.gov.ua/files/general/2019/04/15/20190415170302-74.pdf> [in Ukrainian].
8. Buiadzhy, H. (2018). Istoriia formuvannia ta peredumovy vynyknennia Natsionalnoho ahentstva Ukrainy z pytan vyavlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv [History of formation and preconditions of the National Agency of Ukraine for Detection, Search and Management of Assets Obtained from Corruption and Other Crimes]. Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Corruption and Other Crimes. Entrepreneurship, economy and law, 3, 143–147 [in Ukrainian].
9. Ukhvala slidchoho suddi Solomianskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 29 bereznia 2018 r., sudova sprava No 760/7819/18 [Decision of the Investigating Judge of the Solomyansky District Court of Kyiv of March 29, 2018, court case № 760/7819/18]. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73531629> [in Ukrainian].
10. Ukhvala slidchoho suddi Solomianskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 18 kvitnia 2018 r., sudova sprava No 760/10191/18 [Decision of the Investigating Judge of the Solomyansky District Court of Kyiv of April 18, 2018, court case No 760/10191/18]. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73564083> [in Ukrainian].
11. Ukhvala Verkhovnoho Sudu vid 15 sichnia 2018 r., sudova sprava No 760/16341/17 [Judgment of the Supreme Court of January 15, 2018, court case No 760/16341/17]. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71639619> [in Ukrainian].
12. Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary to the Criminal Procedure Code of Ukraine] (2013) / za red. O. A. Banchuka, R. O. Kuibidy, M. I. Khavroniuka. Kyiv [in Ukrainian].
13. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary on the Criminal Procedure Code of Ukraine] (2013): u 3-kh t. / za red. O. V. Stovby. Kharkiv, T. I [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 17.10.2019